

Ki a népszerű ember?

Irt: SIKLÓS JÁNOS

Erre a kérdésre nem lehet egy bővített mondatdal felelni. Nemcsak azért, mert jelen esetben nem kedvelt filmsztárról vagy labdarúgó-zsonglőről van szó, hanem közéleti szereplőkről. Olyan vezetőkről, akikre emberek sora, egy járás, város ügye-gondja, vagy szövetség, élete, jövője van bízva. De azért is nehéz a tömör válasz, mert a kérdésről többirányú véleményt mondtak el a megkérdezett személyek.

Mit mondanak a pártmunkások?

Több elvtárs véleménye szerint ma a népszerűség egyik elengedhetetlen alkotórésze a becsületesség és az emberszeretet, amely párosul az elhűsöggel és rátermettséggel. Ezzel a mondattal hosszú gondolatot fejeztek ki.

Becsületesség. Feltételezi az egyenes jellemet, mely nehéz körülmények között sem inog meg, s olyan embertípust jelent, aki vallott elveivel szemben nem cselekszik másként. Tehát nem hazudozik adott körülmények hatására, s önmaga érdekét képe a közösségi érdekekkel összhangban megartani. Ezt a fogalmat egészíti ki az emberszeretet. Mert aki nem szereti az embereket, nem tudja megérteni bajukat, panaszaikat, és ennél fogva nem is tud a bajok orvosaként fellépni, küzdeni, dolgozni mások ügyéért, gondjait — hidegen hagyják az emberi sorsok. Aki viszont képes arra, hogy elgondolkozzék az egyes ember panaszán is, felkelti az azonosulást a valóban bajban levővel, az képessé válik arra is, hogy segítsen. Persze ennek az elvárásnak is megvan a határa: az embernek, aki teljesíthetetlen kérésekre ösztön, szemtől szembe felel, az szereti az embereket, mert nem vezeti félre őket valótlán, hamis véleménnyel. Például számtalan ember jön és lakásügyében kér megoldást. Az eset sürgőssége vagy kevéssé súlyossága szerint adódik a válasz: kevés a lakás, s ezt a keveset a legászorultabbak kapják. De mert a panaszos nincs a legrosszabb körülmények között, jogos igénye ellenére sem tud a város részére lakást biztosítani. Lehet, hogy ez a panaszos megsértődik, és egyáltalán nem tartja népszerűnek ezt a választ, helyesebben a válaszadót. De vajon népszerű cselekedete, ha ígérnek valahol és nem tudják teljesíteni? Ez csak időleges népszerűség lehet, s ha a lakásproblémát maradandóan megoldják, az egész rövid ideig népszerű a feleltetőn ígértető, és egyáltalán nem az emberszeretettel buzog belőle teljesíthetetlen ígértetésénél, hanem az emberek "felültetése".

Hiába, nagyon régi igazság, hogy csak annyit lehet elosztani, amennyi van. S bármilyen gyorsan épülnek a nagy házak, a lakáshelyzet gyökeres megjavításához tíz-tizenöt esztendő kell. (De mindjárt hozzá is tehetjük: az anyagi javak nagymértékű termelése érthetően felkelti újabb és újabb igényeket. Tehát nem az igények szűkítik a javakat — mint évekkel ezelőtt ezt gondoltuk —, hanem a már előállított javak teremtik az új és új igényeket. Ha nem látunk Szegeczen, hogy egymás után húzzák fel a három-négyemeletes házakat, akkor az emberek nem igényelnének fűdősobát, összkomfortos lakásokat. A televízió igénye nálunk még 1948-ban sem merült fel. Csak azután jelentkezett a tömegméretű igény, amikor a tudomány és az ipar előállította a televíziót.)

E kis kitérő után — mely ugyan nem vág szorosan a témához — érdemes megállni az elhűség gondolatánál is. Ki az elhű ember? Ha röviden felelnék, azt mondanánk, hogy akinek van elve, tehát meggyőződése és azt soha nem hagyja el. De ilyenkor rendszerint valami nagy dologra gondolunk: a burzsoa vaskalodában is ki-

tartani a vallott kommunista elvek mellett, mint az illegális idején. S miután a kommunista elvek győzedelmeskedtek hazánkban, most már az elhűség amolyan régi "avult" terminológia. Csak hogy ez rendkívül nagy tévedés. Az elhűség — bár másként jelentkezik — ma éppen olyan nagy jelentőségű tényező, mint a felzabálás előtt volt.

Néhány gyakorlati példát ennek bizonyítására. A szocialista világnézet általános térhódítása hazánkban sok millió embert érint, akik vallják ezt az elvet és hűségese is. S ennek az ellenkezője is megvan, a burzsoa világnézet, melyet szintén százszázalékos magukkal, sőt újabb százszázalékos kettő keveredik egymással. Elvi kérdés-e, hogy nekünk, a marxista-leninista világnézet védelme és igazságainak bizonyítása érdekében minden helyzetben és minden esetben elhű embereknek kell lenni? Igen, elvi kérdés! Ezt milliók látják így és gyakorolják helyesen. De ki ne ismerne olyan embert, aki egy-egy adott társaságban, ahol többféle ember foglal helyet, enyhén szólva megfélemedik elveiről és azt a polgári nótát fújja, amit a másik. Azután, ha visszatér a kommunista környezetbe, akkor azonnal rákád vallott elveire. Azt hiszem, hogy van ilyen ember.

Igaz-e az, hogy a párttagság nem járhat és nem is jár előnyökkel? Igaz. Annnyira igaz, hogy Szegeczen megkérdeztünk ezrével kommunistákat, s valamennyien azt mondják, hogy ez az elv helyes, mert a kommunista éppen elvi meggyőződésénél és öntudatánál fogva ad többet a közösség ügyéhez, mint a kevéssé öntudatos ember. Nagyon furcsa "elv" az, amikor olyasmit hallunk: "Megérdemelném, hogy egy jobb állást kapjak, hiszen én már annyit dolgoztam a köz javára". Ilyen kijelentéseknél természetesen valami baj van a vallott elvekhez való hűségben.

Elvekben és gyakorlatban is azt valljuk, hogy az öntudatban és műveltségben gazdag ember egyformán viselkedik mindenkivel. Munkahelyén, baráti körben és "magánemberként" is. De találkozzunk olyan esetekkel is, amikor valaki "magánemberre válik" és ebben a minőségben olyasmit megenged magának, amit — enyhén szólva — elítélnek az egyszerű emberek. Leittasodik, züllik, családjától elvonja a keresetét, feleségét lenézi. Az ilyen embernél az elhűséggel szintén baj van.

Nem tartozik a túlságosan elhű emberek nagy táborába az, aki véleményét csak az illető háta mögött meri megmondani és a szemébe nem, vagy a szemébe éppen mást mond. Az ilyen ember kettős véleményével számolva soha nem lehet tudni, hogy most melyik a valódi, és voltaképpen milyen elvi alapon áll a kettős vélemény hangzóttója?

Ezek az életből vett apró példák is szemléltetően bizonyítják, hogy az elhűség semmivel sem kisebb jelentőségű most a kommunista megvalomában, mint régen az illegális rendkívül nehéz körülményei között.

A rátermettség sem hagyható figyelmen kívül. Egyre szélesebb körben válik közhangulattá, hogy egy-egy ember értékét, tekintélyét és megbecsülését az általa végzett munka értéke határozza meg. Vagyis a reá bízott területen milyen eredmények születnek, hogyan élnek az ott dolgozó emberek. Tehát a munka, a tudás, a szocialista rendszer iránti hűség a mérce. Ott, ahol a rátermettséggel baj van, rendszerint a párt általános népszerűsége mögé bújkál a kevésbé alkalmas ember, és párttagságát használja fel tekintélyének növelésére, holott éppen végzett munkájával kellene növelnie a párt tekintélyét. Csak a munkájához értő,

szorgalmas, megfontolt embereknek van igazán tartalmas tekintélyük, népszerűségük.

Van a pártmunkások véleményében ezzel kapcsolatban egy megállapítás, amely így hangzik: "Akit elveiért, magatartásáért a becsületes emberek szeretnek, ugyanezért a becsületes, ellenséges elemek félnak tőle, de jó tulajdonsága, becsületesége és hozzáértése folytán még a becsületesen is kénytelenek elismerni". Ebben a véleményben az is kifejezésre jut, a népszerűség nem lehet felfogni úgy, hogy mindenkinek egyformán legyen népszerű egy vezető. Rendkívül nagy hiba lenne, ha valaki arra törekedne, ő mindenki előtt népszerű akar lenni. Értendő módon ez nálunk, a szocializmus építésében ebben a fázisában még nem is lehetséges. Társadalmi, világnézeti és — ebből következően — szubjektív okoknál fogva sem. A dolgozó emberek többsége előtt népszerű ember — valóban népszerű.

A megkérdezett pártmunkások véleményét azzal a megjegyzéssel zárjuk le: igen meggyőző a megállapítás, hogy népszerű az, aki nem törekszik népszerűsége, mert a népszerűség hajhászás előbb-utóbb eltelenségre is, és később jellemtelenségre is vezet. Az olcsó népszerűség pedig olyan, mint a légbuborék: az első robbanásnál szétpukkan.

Mit mondanak az újságírók?

Megkérdeztük őket is, mint a közvélemény formálói, hogy miként vélekednek a kérdésre. Az elhangzott véleményekből nehányat itt is közreadunk. Szélemes és nagyon igaz megállapítás, hogy a párt politikája népszerű, e politika gyakorlati népszerűsége azon múlik, hogy milyen emberek hajtják végre... Népszerű-e, vagy népszerűtlenek. Ebből a megállapításból mindjárt azt a következtetést is levonhatjuk, a népszerű párt-politikához sokat lehet tenni helyileg, hogy még népszerűbb legyen, de a párt népszerűségéből igen sokat el is lehet venni helyileg. Ez az embereknek múlik. Azokon, akik üzemből, hivatalból, termelőszövetkezetben, közszolgálatban és járásban e pártpolitika gyakorlati alkalmazásán fáradoznak. A mi tapasztalataink szerint megyékben nagyon sok — jó értelemben vett — népszerű ember dolgozik, és szerencsére számuk napról napra gyarapodik.

Az első pillanatra mellőzhető tényezőnek látszik egy másik megfigyelés, mely szerint egy vezető ember nem lehet aszkéta jellem, mert ha soha nem mosolyog, ha mindig borús, elvesztí környezeteinek szimpátiáját. Hiszen a mogorva embertől, bármilyen jószándékú is, általában félnék az emberek, vagy legalábbis tartózkodnak. Elmondják az újságírók, hogy ismernek olyan közéleti személyeket, akik a "padlásra járnak nevetni". Egyébként nagyon tisztességes, jó elvtársak, becsületes munkásai a köznek. De mivel körülöttük minden megfagy, komorságuk, enyhe pesszimizmusuk folytán, ezért feszült légkörben dolgoznak, élnek, sajnos, környezetükkel együtt. Ebből is kitűnik, hogy egészen kis dolgokon múlnak lényeges kérdések, mint ahogyan az élet is egyszerű, apró kérdéseken múlik: hiszen minden nagy, sorsdöntő kérdés apró, milliányi mozaikból tevődik össze.

Hasznos megjegyezés, hogy a népszerűség megkívánja a műveltséget és a sokoldalú érdeklődést. Mert valaki minél műveltebb, és széleskörű érdeklődéssel bír, annál mozgékonyabb és optimistább. Az ilyen embert rendszerint szeretik, szívesen beszélnek vele, és elmondják véleményüket olyan dolgokról is, amelyeket egy zárkózott ember előtt soha nem

A magyar fizikának rangja van a világban

Beszélgetés Jánossy akadémikussal

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat helyi csoportja által rendezett fizikus- és matematikustalálkozó részét vett Jánossy Lajos akadémikus, az atomfizika jeles hazai művelője, hogy a Szegeci Tudományegyetemen megbeszéléseket tartson a kutatásával kapcsolatos kvantummechanikai és relativitáselméleti kérdésekről.

Munkatársunk felkérte Jánossy professzort, hogy tájékoztassa a Dél-Magyarországi olvasóit a magyar fizika fejlődéséről, valamint saját kutatásairól.

Milyen területeken fejlődött leginkább a magyar fizika felszabadulása után, 1945 óta?

Természetesen csak vázlatos felsorolást lehet adni erre a kérdésre — válaszolta Jánossy Lajos —, mivel több területen is jelentős eredményeket értünk el. Mégis talán a legfontosabbak közül való, hogy különösen az utóbbi tíz évben megnöttek a kísérleti fizika lehetőségei mind anyagi, mind pedig a szellemi bázis tekintetében. Évek óta működik már a Szovjetuniótól kapott kísérleti atomreaktor, s a vele szerzett tapasztalatok felhasználásával épült az úgynevezett null-teljesítményű reaktor. Olyan modern berendezések állnak tehát a kísérleti fizikusok rendelkezésére, amilyenek azelőtt sohasem. Ugyanakkor persze az elméleti fizika is szépen fejlődött.

Azt jelenti ez, hogy a magyar fizika lépést tud tartani a nemzetközi színvonalon?

Több szempontból igen. Régebben az a hiba uralkodott nálunk, hogy túl sok dologba fogtunk bele, és szérelyebb lehetőségeink kizárták a kimagasló eredmények elérését. Most viszont a kellő koncentrátság következtében jó néhány területen eljutottunk a világszínvonalra. Hogy csak kettőt említsek: a szerves modelátorok tekintetében, vagy a fény természetének kutatásában, melyhez hasonló munka másutt alig folyik. Szóval a magyar fizikának rangja van a világban.

tennének. Különösen, ha ez a jó tulajdonság egyszerűséggel, magatartásbeli szerezéssel párosul. Ha ez nincs meg, akkor a népszerűségről egy jókora darab hiányzik. Mert hiába okos, parthú, tisztességes ember valaki, ha ugyanakkor pökhendi, gögös, vagy nagyvási hőbortban szenved stb. Sajnos, arra is van példa, hogy az egyszerűséget és a szerénységet esetenként összekeverik az engedékenységgel, a haversággal, és imitt-amott az elvtelenséggel is. Ismerünk olyan embert — hangzótták az újságírók —, aki népszerűségét, helyesebben szerénységét úgy próbálja igazolni, hogy vezető léte "összehaverkodik" különböző emberekkel... olyan bratyi szellemet alakít ki, hogy sajnos, már-már elvesztí vezetői tekintélyét. A bratyzás, és a komolytalanul való haverkodás egyetlen vezető embernek sem növeli a népszerűségét. Ellenkezőleg, egészen könnyen eljut oda a vezető, hogy rákapnak, "ráismernek" és utasításaira, intézkedéseire — különösen állami és gazdasági vonalon — esetleg fittyet hányanak.

Mit szólnak erről a kérdéssel az állami vezetők?

Az olcsó és a tartalmas népszerűség közötti különbséggel kezdtek el. Szerintük az olcsó népszerűség meleg-

— Mint a Központi Fizikai Kutatóintézet igazgatója, milyen szerepet lát intézménye számára a magyar fizika fejlődésében?

— Elsősorban éppen a KFKI kutatómunkáját hoztuk összhangba a világszínvonalal. De az intézet szerepe nemcsak egyre fokozódó tudományos tevékenysége által növekszik, hanem nagy hatást

jelenség azonban megszűnt, s most már az intézetekben folyó képzés vizsgálhat az egyetemeken, s erősíti azok oktatómunkáját is.

— Végül arra kívülik, hogy néhány szóval számoljon be jelenlegi kutatásairól, és szegedi látogatásának céljáról.

— Az utóbbi időben sokat foglalkoztam statisztikával, s

(Liebermann felv.)

Jánossy Lajos szegedi látogatása alkalmával Szőkefalvi Nagy Béla akadémikus társaságában

gyakorol például a vidéken folyó munkára is. Aki megfordulnak az intézetben, értékes tapasztalatokat szereznek, megismerkednek a legkorszerűbb berendezésekkel, és saját kutatásaikban éppúgy, mint oktatómunkájukban, a legmesszebbmenőkig hasznosíthatják ezeket. Ezért is fontos az erők koncentrációja, s e tekintetben is felbecsülhetetlen a központi kutatóintézet szerepe.

Hogyan viszonyul ez a törekvés az oktatási intézményekben végzett munkához?

Sokszor felmerült már, hogy hol jobb az oktatás, az egyetemeken, vagy az intézetekben? Pedig az ilyen beállítási kérdéseket felvetni helytelen. Az viszont kétségtelen, hogy a kutatóintézetek látványlag elvontak kérdéseket az oktatástól. Ez az átmeneti

e tárgykörből írt könyvem kéziratát már el is készült. Évek óta leköti a fény alapvető tulajdonságainak, köztük természetének vizsgálata. Munkám elméleti és kísérleti kutatást igényel. Szegedi utazásom célja egyrészt a kvantummechanika problémáinak, másrészt a relativitáselmélettel összefüggő új elgondolásaim megbeszélése volt. E kérdések iránt sokan érdeklődnek, így a szegedi találkozást a budapesti és helybeli fizikusoknak, valamint matematikusoknak sajátosságukhoz nyújtott megfigyelésükhöz. Kutatásaimmal kapcsolatban vettem fel az érintkező Szőkefalvi Nagy Béla akadémikussal, a Szegedi Tudományegyetem professzorával, akinek kutatásai a matematika területén közel esnek az én jelenlegi kutatásaimhoz.

Fehér Kálmán

Nem sorolom tovább a megkérdezettek véleményét. Az elmondottakból körülbelül kiderül, hogy a közfunkcionárius népszerűsége nem is olyan egyszerű kérdés. Nagyon sok jó tulajdonsággal kell rendelkeznie a közfunkcionáriusnak, hogy népszerű legyen. Ehhez az alapkövetelmények adóttak. A párt politikája egészséges, az emberek millióinak véleményére támaszkodnak. Közéletünk szereplői tisztességes, jószándékú emberek, akik munkájukkal igyekeznek helyileg még hozzáadni ehhez a népszerűséghez. Ez az esetek többségében sikerül is, van példa azonban arra is, amikor ez nem sikerül.

A kérdés felvetése mindenestre jó arra, hogy valamennyien elgondolkozzunk fölötté, és egy kicsit saját munkánkon, magatartásunkon is. Ha ezt elértük cikkünkkel, akkor ebben a fontos kérdésben lapunk is tett egy szerény lépést.